

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.registrator@regeringskansliet.se

Remiss av delredovisning av regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten

I rapporten *Ansvarsfull internationalisering – delrapportering av ett regeringsuppdrag*, UHR:s rapportserie 2024:1 lämnar Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova (uppdragsgruppen) ett förslag till system för ansvarsfull internationalisering.

Inspektionen för strategiska produkter, ISP, är en statlig myndighet som arbetar med frågor som rör Sveriges försvars-, säkerhets- och utrikespolitik. En stor del av myndighetens arbete avser kontroll av export eller annat tillgängliggörande av strategiskt känsliga produkter och teknik, med syfte att sådana produkter eller teknik inte ska spridas till oönskad verksamhet. ISP har flera ansvarsområden inom detta område, såsom exportkontrollen av krigsmateriel och av produkter med dubbla användningsområden (PDA) samt ansvar rörande vissa internationella sanktioner. Vidare utgör ISP Sveriges granskningsmyndighet avseende utländska direktinvesteringar i skyddsvärd verksamhet.

ISP:s uppdrag omfattar således kontroll av känsliga produkter och teknik samt granskning av investeringar i skyddsvärd verksamhet. Det innebär att dessa regelverk är tillämpliga i internationella aktiviteter som bedrivs i svenska utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten. ISP har sedan lång tid tillbaka bedrivit utåtriktad verksamhet för att informera lärosäten och andra forskningsorganisationer om exportkontroll och internationella sanktioner samt hur och varför detta utgör en viktig del av forskningssäkerhet. ISP bedriver även sedan en tid tillbaka ett arbete för att informera om hur det nya regelverket för granskning av utländska direktinvesteringar påverkar forsknings- och innovationssamarbeten. ISP anser mot denna bakgrund att ansvarsfull internationalisering är ett mycket viktigt område och ser positivt på dels regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbete, dels de förslag som redovisas av uppdragsgruppen.

REMISSVAR	2(6)
Dnr: 2024-7.5.2-0010	

ISP tillstyrker i hög utsträckning utredningsgruppens förslag. Vidare lämnar ISP synpunkter på rapporten enligt följande.

Förslaget om ett nationellt system för ansvarsfull internationalisering

I rapporten föreslår uppdragsgruppen ett nationellt system som bygger på en ansvarsfördelning på tre nivåer. Dessa består av en nationell policy som utgör en övergripande nationell strategisk inriktning som beslutas av regeringen eller riksdagen, vägledande nationella riktlinjer som anger de aspekter som bör bedömas vid internationella aktiviteter och som sedan bör ligga till grund för specifika riktlinjer som ska upprättas vid de relevanta aktörerna, antingen var för sig eller gemensamt i de olika sektorer som berörs.

ISP stödjer detta förslag och anser att det är viktigt att det finns en tydlig och långsiktig nationell strategisk inriktning rörande ansvarsfull internationalisering. Det ger en viktig politisk signal om vikten av området. Det bör även resultera i en hög nationell ambitionsnivå och i förlängningen en förståelse från alla iblandade aktörer att det är av stor vikt att implementera effektiva riktlinjer för att arbeta med ansvarsfull internationalisering. Vidare visar Sverige på så sätt internationella samarbetspartners att Sverige tar frågan om ansvarsfull internationalisering på stort allvar och därmed fortsättningsvis utgör en tillförlitlig, säker och attraktiv partner i framtida utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten. ISP gör, liksom uppdragsgruppen, bedömningen att en nationell policy bör vara separerad från de vägledande nationella riktlinjerna då de senare kan behöva uppdateras mer löpande. Vidare är det viktigt att alla aktörer inom utbildnings-, forsknings-, och innovationssamhället utformar sina egna riktlinjer som är skräddarsydda för att kunna implementeras på bästa sätt inom den egna organisationen.

Det noteras att det begrepp som används, ”ansvarsfull internationalisering”, har en bred definition och omfattar en rad hänsyn utöver forskningssäkerhet och säkerhetshotande verksamhet såsom forskningsetik, kommersiella värden, varumärke och rykte. ISP anser att det är positivt att uppdragsgruppen haft en bred syn på vilka aspekter som bör beaktas vid en internationell aktivitet och därmed har skapat ett sammanhållande och enhetligt ramverk. Nationella vägledande riktlinjer som utformas på detta sätt tydliggör för relevanta aktörer alla de perspektiv som behöver beaktas inför en internationell aktivitet. Det bör leda till en förståelse att det finns fler aspekter att beakta än de perspektiv som aktörerna inom utbildnings-, forsknings- och innovationssektor traditionellt har tagit ställning till, samt ett erkännande att dessa aspekter, såsom exportkontroll, internationella sanktioner och utländska direktinvesteringar, också är av betydelse i dessa aktörers verksamheter.

Något som emellertid kan behöva förtydligas är hur lärosäten ska agera vid eventuella målkonflikter vid sin bedömning och vilken vikt som tillmäts olika aspekter vid en sammanvägd bedömning. Det kan argumenteras för att vissa hot eller risker, såsom risken att bidra till spridning av massförstörelsevapen eller att sprida för svensk del strategisk skyddsvärd teknik, utgör en sådan stor fara att det därmed bör väga tyngre i den proportionalitetsbedömning som ska göras av risker och möjligheter.

REMISSVAR	3(6)
Dnr: 2024-7.5.2-0010	

Särskilt om exportkontroll, internationella sanktioner och utländska direktinvesteringar i de vägledande nationella riktlinjerna

Utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten kan omfattas av de tillståndskrav som föreskrivs i exportkontrollregelverken avseende PDA och avseende krigsmateriel, de förbud eller tillståndskrav som föreskrivs i sanktionsregelverken eller av anmälningsplikt enligt regelverket för granskning av utländska direktinvesteringar. Det är därför naturligt att dessa områden utgör aspekter som behöver bedömas enligt uppdragsgruppens förslag till vägledande nationella riktlinjer. Vidare anser ISP att det är positivt att dessa aspekter nämns dels under dimensionen ”1. Den svenska kontexten” under aspekten ”Juridiska ramverk”, dels under dimensionen ”2. Förhållanden kring den egna verksamheten” under aspekten ”Kartlägga skyddsvärden”. Det belyser både det faktum att dessa områden omfattar särskilda skyldigheter enligt lag men även att den typ av produkter, teknik och verksamheter som omfattas av regelverken till stor del utgör skyddsvärden som kan vara säkerhetskänsliga. Det är därför viktigt att även granska innehållet i ett samarbete och göra en bedömning av dess känslighet.

Vidare vill ISP göra ett antal förtydliganden rörande beskrivningen av dessa regelverk i rapporten.

Exportkontroll

I rapporten beskrivs att det är oklart vilka produkter och vilken kunskap som omfattas av exportkontroll¹. ISP vill därför förtydliga att de produkter och den teknik som omfattas av exportkontroll finns noggrant och tydligt förtecknade i bilagor till de båda exportkontrollregelverken – bilagan till förordningen (1992:1303) om krigsmateriel samt bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821. Dessa bilagor är omfattande och anger de tekniska parametrarna för de produkter och den teknik som omfattas av exportkontroll. Det är således i huvudsak inte oklart vilka produkter eller vilken teknik som omfattas av exportkontroll. För en person som inte tidigare tillämpat exportkontrollregelverket och därmed inte förstår systematiken i dessa bilagor kan det emellertid vara otydligt hur en undersökning ska göras när det gäller huruvida en produkt eller teknik finns med i dessa bilagor och hur relevanta kontrolltexter ska tolkas.

ISP kan i vissa fall fatta särskilda beslut om tillståndskrav för vissa aktiviteter, bl.a. vid export eller tillhandahållande av tekniskt bistånd, avseende produkter eller teknik som inte omfattas av bilagornas kontrollförteckningar. Detta sker om det finns en risk att produkten eller tekniken kan komma att användas bl.a. inom ramen för massförstörelseprogram eller för militär slutanvändning i länder som omfattas av vapenembargo. Detta utgör således en kontroll baserad på en risk för en känslig användning av den som får del av produkten eller tekniken. Då kontrollen främst grundar sig på samarbetspartners potentiella agerande kan det således i dessa fall vara oklart för en svensk aktör att veta när en viss produkt eller

---

¹ Ansvarsfull internationalisering – delrapportering av ett regeringsuppdrag, s. 24.

REMISSVAR	4(6)
Dnr: 2024-7.5.2-0010	

teknik kan komma att omfattas av exportkontroll. En svensk aktör som har anledning att misstänka att produkter eller teknik som ska delas med en internationell part kan komma att användas på detta sätt har en skyldighet att underrätta ISP.

I utredningens förslag till riktlinjer anges att grundforskning i regel undantas från exportkontroll men att samarbeten högre upp i teknikomognadsnivån (*Technology Readiness Level*, TRL) kan omfattas². Det stämmer att teknik som utgör grundforskning i regel är undantaget exportkontrollen. Grundforskning beskrivs enligt båda exportkontrollregelverken enligt följande: ”*experimentellt eller teoretiskt arbete för inhämtande av ny kunskap om fenomenens fundamentala principer eller observerbara fakta och är inte direkt inriktad mot ett bestämt praktiskt syfte eller mål*”. För att underlätta tillämpningen av undantaget för grundforskning har ISP i sin utåtriktade verksamhet förklarat att TRL kan utgöra ett hjälpmedel vid bedömningen av om en viss teknik utgör grundforskning. Sådan teknik som befinner sig på TRL-nivå 1 och 2 kan i regel anses utgöra grundforskning. Det kan dock finnas undantag varvid det är viktigt att alltid läsa definitionen av grundforskning i exportkontrollregelverket och från fall till fall göra en bedömning utifrån denna.

Inom EU har en rekommendation om intern efterlevnad för kontroll av forskning om produkter med dubbla användningsområden tagits fram.³ Det kan med fördel hänvisas till denna rekommendation i det avsnitt i de nationella vägledande riktlinjerna som rör exportkontroll. I denna rekommendation finns även ett tillägg som beskriver olika varningstecken som kan utgöra ett stöd för en aktör när denne gör en bakgrundskontroll (s.k. *due diligence*) av den samarbetspart som aktören vill samarbeta med.

Granskning av utländska direktinvesteringar

Som uppdragsgruppen beskriver i rapporten kan forsknings- och innovationssamarbeten även omfattas av den anmälningsplikt som föreskrivs i regelverket avseende granskning av utländska direktinvesteringar. Regelverket avser investeringar i flera olika typer av skyddsvärda verksamheter och har därmed ett brett tillämpningsområde. Utöver framväxande teknologier eller annan strategisk skyddsvärd teknologi omfattas bl.a. verksamhet som rör krigsmateriel, PDA eller vissa utpekade samhällsviktiga verksamheter. I rapporten exemplifieras olika företagsentiteter som kan beröras.⁴ Det kan vara av vikt att notera att lagen är tillämplig på investeringar i skyddsvärda verksamheter som bedrivs i flera olika associationsformer. Utöver aktiebolag, europabolag och handelsbolag omfattas även ekonomiska föreningar, stiftelser, enkla bolag och enskild näringsverksamhet.

---

² *Ansvarsfull internationalisering – delrapportering av ett regeringsuppdrag*, s. 42.

³ Kommissionens rekommendation (EU) 2021/1700 av den 15 september 2021 om interna efterlevnadsprogram för kontroll av forskning om produkter med dubbla användningsområden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H1700&qid=1632396856481&from=EN>.

⁴ *Ansvarsfull internationalisering – delrapportering av ett regeringsuppdrag*, s. 43.

REMISSVAR	5(6)
Dnr: 2024-7.5.2-0010	

I exemplen för de vägledande frågorna för dimension ”2. Förhållanden kring den egna verksamheten” har inte inkluderats några frågor som tar avseende på utländska direktinvesteringar.⁵ ISP bedömer emellertid att det kan vara bra att inkludera även sådana frågor. Som förslag lämnas följande:

- Sker en investering i en association, såsom ett bolag, ekonomisk förening eller stiftelse, till följd av den internationella aktiviteten?
- Uppstår en ny association med anledning av den internationella aktiviteten?

Internationella sanktioner

I förslaget till vägledande nationella riktlinjer beskrivs att internationella sanktioner bör beaktas inom ramen för dimension ”1. Den svenska kontexten” under aspekten ”Juridiska ramverk”. ISP tillstyrker detta. På vilket sätt sanktionsregelverken kan användas som ett hjälpmedel vid en bedömning av en internationell aktivitet anges emellertid inte på annan plats.

Sanktionsregelverken utgör restriktiva åtgärder riktade mot länder eller grupperingar mot bakgrund av särskilt identifierade hot eller risker i syfte att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Internationella sanktioner kan utöver förbud även omfatta tillståndskrav eller anmälningsplikt innan vissa aktiviteter får genomföras. Det framgår i motiven till respektive sanktionsregim varför den har införts. Sanktionsregelverken utgör därför en bra bakgrund att bedöma den utländska kontexten i ett land som en svensk aktör avser att bedriva samarbete med då det pekar ut vissa riskområden som kan finnas i det landet.

Det kan därmed vara av vikt för de vägledande nationella riktlinjerna att lämna en närmare beskrivning av syftet med sanktionsregelverken. Svenska aktörer bör – utöver att kontrollera om den internationella aktiviteten kan omfattas av ett förbud, tillståndskrav eller anmälningsplikt enligt ett sanktionsregelverk – beakta syftet med sanktionsregelverket och vilka hot eller risker det avser att svara mot samt med hänsyn därtill göra en känslighetsbedömning av det internationella samarbetet. En sådan beskrivning av internationella sanktioner kan förslagsvis inkluderas i dimension ”3. Den utländska kontexten”.

Särskilt rörande forskningsfinansiärer

ISP har i ett dialogmöte med uppdragsgruppen angett att det skulle vara positivt om det i de riktlinjer som upprättas rörande forskningsfinansiärer ingår att det i utlysningar alltid bör anges att sökanden ska redogöra för om forskningsprojektet omfattar sådana aktiviteter som kan omfattas av exportkontroll eller internationella sanktioner, eller som kan kräva anmälan om utländsk direktinvestering. Vidare bör sökanden lämna en kort motivering för sitt svar. ISP bedömer att detta skulle vara ett effektivt sätt att nå ut med information om att det är av vikt att internationella utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten genomförs i enlighet med de skyldigheter som följer av exportkontrollen, internationella

---

⁵ Ansvarsfull internationalisering – delrapportering av ett regeringsuppdrag, s. 54.

REMISSVAR	6(6)
Dnr: 2024-7.5.2-0010	

sanktioner och regelverket avseende granskning av utländska direktinvesteringar, samt att försäkra sig om att den aktuella forskaren eller forskargruppen beaktar dessa regelverk. ISP vidhåller detta förslag.

Carl Johan Wieslander
Generaldirektör

Generaldirektören Carl Johan Wieslander har beslutat detta remissvar. Gruppchefen Simret Goitom har varit föredragande.